

שנים רבות. רבי יצחק בלזר בא במבוכה, קשה היה לו להעדר משיעורו של רבי חיים, אך מצד שני לא רצה לשנות ממנהגו. את שאלתו הביא לפני רבי חיים ברלין בעצמו. "תנוה דעתו" השיב רבי חיים וסיפר את ששמע מפי רבה של ירושלים, הגאון רבי שמואל סלנט - לא נהגו בני ירושלים להיות שליח ציבור בתפילת ערבית במוצ"ש שקדם ליום האירצייט של הוריהם. מנהג זה שמע רבי שמואל סלנט מקני ירושלים, והטעים אותו בסברא משלו - כל יסוד המנהג להתפלל במוצאי שבת על אב ואם נובע מהעובדה שהרשעים חוזרים במוצאי שבת לגיהנום, ובכן, אמר רבי שמואל, מנהג זה עומד לכאורה בסתירה למצוות כיבוד אב ואם, שהרי בכך מגלה הבן כאילו חלילה מחזיק את הוריו לרשעים. כראיה הוסיף את ההלכה האומרת כי האבל אחרי הוריו מתפלל כשליח ציבור רק אחד עשר חודש, וזה בכדי שלא להחזיק את הוריו כרשעים הנידונים י"ב חודש. (נשמט חיים)

נוהגים להתפלל ערבית לפני התיבה במוצ"ש שלפני האירצייט. ושמענו מהרב ר' ברוך זלדוביץ טעם לזה: הנה בכל מוצאי שבת עוזבת הנשמה היתירה את האדם על מנת לחזור אליו בשבת הבאה, ואילו במוצ"ש האחרון לחייו הנשמה פרוחה ממנו שלא על מנת לחזור, נמצא שבמוצ"ש שקודם פטירתו היתה לו בחינת מיתה מנשמתו היתירה, ולכן נחשב מוצאי השבת ההוא גם כן לאירצייט. (גשר החיים" פל"ב ועיי"ש)

"איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמרו". (שם)

בסוף זמן חורף בא הבחור רבי שמואל צבי קובלסקי להפרד מ"החזון איש". אמר לו החזון"א שבחור לפני "בין הזמנים" חייב ללמוד הלכות כיבוד אב ואם בשו"ע. אין זה שונה מציווי חז"ל ששלושים יום לפני חג שואלים ודורשים בהלכות החג... לימים, היה מורה לתלמידיו שאם לא למדו הלכות כיבוד אב לפני "בין הזמנים", מוטלת עליהם חובה מכופלת לשננם בימי "בין הזמנים", מתקנת משה רבינו ללמוד הלכות חג בחג! ("אנא עבדא")

כאשר נודע לגאון ר' שמואל צבי קובלסקי שבביתו של אחד מתלמידיו מדליקים חשמל בשבת, השקיע רבות בחיזוקו של הבחור. כשהגיע "בין הזמנים" והבחור עמד לשוב לביתו, התעניין אם בכך שיהיה בבית שעון שבת ימנעו בני המשפחה מלהדליק אור בשבת. משנענה בחיוב, קנה שעון שבת, ואמר לבחור שאם לא ירצו הוריו לקבל זאת כמתנה יאמר שזו השאלה... (שם)

"איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמרו". (י"ט)

סיפר הגאון רבי יהושע ישעיה נויבירט: בחסדי שמים בדרך נס הצליחה כל משפחתנו לעזוב את גרמניה ולהתאחד בהולנד, ולעבור יחדיו את כל מאורעות מלחמת העולם השנייה. שמירת השבת הגנה על אבי. יום אחד אבי חש שלא בטוב, הרופא שהוזמן רשם לו תרופה. נוסף לזה ביקשנו מהרופא מרשם לרעל... שיכתוב לנו מרשם לבעל בית המרקחת, רעל נגד עכברים שמהם סבלנו. בליל שבת רצה אבא לקחת את התרופה שלו ומצא שטעמה מר מאד, החליט שאין לאכול דבר מר בשבת. ולכן יתחיל לקחת את התרופה רק לאחר השבת. למחרת, עם ביקור נוסף של הרופא התברר שהרוקח טעה והחליף את התרופות, את הרעל רשם בתור התרופה ואת התרופה הנכונה רשם כרעל... כמה אבא שמח שהקפדתו על שמירת השבת הצילה אותו ממוות! (הקדמה ל"שמירת שבת כהלכתה" החדש)

"איש אמו ואביו תיראו..." (י"ט)

הגאון ר' אליהו שרם היה מספר בהתפעלות על גודל נשמות עמך בית ישראל. לאיש נכבד וחשוב מראשי אחת הקהילות החשובות בארה"ב היה אב זקן מופלג. יום אחד, כשרבי אליהו נזדמן אצל אותו נכבד, ביקשו לבוא עמו לבקר את אביו. והנה ראה רבי אליהו מוחזה מופלא. מיד כשנכנסו קרא לו אביו: "דוד, טוב שבאת, ראה, הכורסאות והספה נמצאים מול ארון הספרים ואי אפשר לגשת אליו". מיד נענה ואמר: "אין בעיה אבא, נזיז אותם לצד שני". וכן עשה, לא עברה דקה ואומר הישיש: "דוד, אבל כך זה לא טוב תחת החלון הם יתקלקלו מהשמש, כדאי להזיזם לשם...". ואותו איש נכבד קם ומזיזם בשמחה, ושוב פעם טענה לצד אחר, וכך קרוב לשעה הספה והכורסאות הוזזו ממקום למקום, כשהבן לא מגלה שום סימני כעס וחוסר סבלנות. ("ויעל אליהו")

"... ואת שבתותי תשמרו". (שם)

הגאון רבי חיים ברלין דחה פעם אחת את שיעור ההלכה אותו היה מוסר למוצאי שבת. אחד משומעי השיעור היה גאון עולם רבי יצחק בלזר.

התלבט רבי יצחק בלזר מה יעשה, שהרי באמצעו של השבוע שלאחר אותה שבת חל יום הזכרון לפטירת אביו, והיה נוהג לעבור לפני התיבה בערבית של מוצאי שבת, ועל מנהגו זה שמר

על הגאון רבי אפרים זלמן שור, רבה של ברודי מסופר: בתחילת חודש ניסן, שנת תל"ד שלח לקרוא את אנשי ה"חברא קדישא" שיבואו לביתו. לכשבאו, מסר להם את כתביו ואת הפקדונות שבידו, והורה להם את אשר יעשו עמהם.

לפליאתם מה יום מיומיים... נענה כי חזה בחלומו שמתפללים בתורה בישיבה של מעלה, והנה במהלך הדברים נאמר 'מאן מוכח', והשיבו 'רבי זלמן שור', הבין שמלאו ימיו. בחלומו ביקש שיתנו לו שהות של שלושים יום בכדי לחזור על תלמודו.

וכדבריו כך היה - ביום השלושים, ד' אייר, נפטר בהותירו את בתו ובנו התינוק, לימים בעל ה"תבואות שור". (הקדמה ל"שמלה חדשה")

"איש איש מבית ישראל אשר ישחט שור או כשב". (י"ז ג)

"הגאונים והצדיקים שבדורותינו הנהיגו במדינות רוסיה וגליציה וגם במדינות הונגריה בקהילות היראים, שלא למנות שוחט ובודק עד שיהא בקי היטב בספר "שמלה חדשה" בעל פה, כי הוא כולל כל דיני שחיטה ובדיקה, הראשונים והאחרונים, וה' עמו והלכה כמותו, ומפיו אנו חיים בדינים אלו. ומקפידים שלא ילמוד בספרים אחרים רק בדרך ארעי.

ושמעתי מאבי מורי הקדוש רבי שלמה אב"ד מונקטש, שמקובל מהצדיקים תלמידי הבעש"ט כי לשון ה"שמלה חדשה" מסוגל לשו"ב לזכך את נפשו ושלא תארע תקלה על ידו! וגם שהשו"ב אשר רגיל על לשונו הספר הקדוש "שמלה חדשה" אז בעת שחיטתו יעמוד לו כח קדושת רבינו הציילו ממכשול!

על כן דבר טוב ומתוקן אשר הוא מדפיס את הספר "שמלה חדשה" בתבנית קטנה, למען יהיו ביד השו"ב בלכתו בדרך לחזור ולשקוד בו".

(מתוך מכתב הסכמה של ה"דרכי תשובה" על "שמלה חדשה")

בעיר ... יצא קול מספר שנים על השו"ב שנוטה אחר הבעצ, שקצב שנותן לו שכר הוא מכשיר את בהמותיו, ומי שלא נותן לו הוא מטריף אותם... והנה, אף שהמנהג היה לקחת שכר יותר מכשרות, מכל מקום בשל אותו קול גזרו עליו שלא יקח יותר.

ועדיין המשיכו לדבר עליו דברים מכוערים: שאמר לקצב 'אם תיתן לי שני קילו שומן, הבשר יהיה גלאט'... והעיד אחד שפעם שחט אצלו בהמה, וכאשר הכניס ידו לבודקה שאלו: "אתה נותן מהשומן?" וכשהשיב בחיוב, מיד אמר שהיא כשרה...

ונתגלה שהתפשר עם אחד הקצבים בסוד שהוא ישלם לו יותר אם ישכיר. והיו בעיר שני קצבים, אותו אחד שנותן לו שכר הכשיר לו בהמות רבות ובקצב השני היו טריפות רבות.

ועוד סיפורים מכוערים כעין אלה, רגליים לדבר שנוטה אחר הבעצ ועל ידי זה מכשיר או מטריף...

השיב ה"שואל ומשיב" לגבי דינו של אותו שו"ב, ומסיים: "אמנם אני תמה על קהילה נאה וחסידה איך אכלו עד הנה משחיטתו אחרי שיצא עליו קול דלא פסיק?! וגם הקצב שידע מכל זה ושתק עד עתה, זה יותר גרוע אצלי מאותו שו"ב, ואיך נוכל לסמוך עליו בכל כשרות הבשר שמוכר, הרי הוא ידע על מעללי השוחט ובכל זאת שתק?! אך כיון שאני מבחוץ ואתם מבפנים, תחקרו על הדבר לשורשו יחד עם הרב האב"ד שלכם, ובלבד שתהיה כוונתכם לשם שמים".

(שו"ת "שואל ומשיב" ח"א נ"א)

לכבוד הרה"ג השוחטים ובודקים הקבועים פה עיר הקודש... כפי הנשמע נתפרץ בזמן האחרון שהקצב נוכח בשעת בדיקת הריאה, והדבר הזה עלול לגרום מכשול גדול ח"ו.

ובהיות שכבר עמדו על זה גאוני ירושלים משנים קדמוניות וגדר גדול תיקנו וגזרו שאסור להרשות לקצב לעמוד על גבי השו"ב בעת הבדיקה, וברוב הימים הולכת ונשכחת תקנה זו.

לזאת הנני להודיע לכבוד תורתם - שתקנה זו היא קבועה לדורות ועל מעלת כבודם לעמוד על המשמר לחזקה בכל תוקף... בכל הכבוד צבי פסח פראנק'.

(רשמי שאלה"י י"ד עמ"י י"ג)

"... אין לסמוך בניקור כי אם על בקי וירא שמים מרבים. ומיום עומדי על דעתי, שלמדתי הלכות ניקור להיות בקי בהן, לא סמכתי על מנקה כי אם מה שהייתי מנקה, ויגיע כפי אכלתי".

(כרתי ופלט"י ס"ה י"ג)

בעיר פרידריכשטט שבגרמניה אחד השוחטים הלשין על חברו לערכאות. רבים מבני הקהילה סברו שאין זה ראוי שאדם כזה ישמש כשוחט. נשאלה השאלה אם אכן הוא פסול לשוחט?

השיבם הגאון רבי יחיאל יעקב ויינברג: בדין זה נחלקו הפוסקים אם פסול מהתורה או מדרבנן. ולמעשה הדבר תלוי במנהג המקום ובדעת הרב. ויש רשות לקהל לומר שאין אנו מאמינים לאדם שעשה מעשה רשעות כזה, ורשאים להעבירו ממשרתו.

ויסוד הוראה זו היא: השו"ב צריך להיות נאמן בכל דבריו, שהרי אנו סומכים עליו בשחיטה ובבדיקה, ובמקום שמחמת נגיעה של ממון, או כבוד עשה מעשה רשעות אבדה חזקת נאמנותו.

ודעו, שאין צריך בזה ראייה ברורה כעדים, אלא אף באומדנות די לפסלו. אך אם יעשה תשובה, יודה ויתחרט והקהל יאמין לו וירצה להשאירו יש מקום להקל.

(שו"ת "שרידי אש" י"ד ב')

"ושפך את דמו וכסהו בעפר". (י"ז י"ג)

מתוך מכתבו של הגאון יוסף משאש:

"לעיר נידרומא, לר' יהודה ... מכתב כבודו הגיעני בו הוא שואל אודות שוחט שמוכר דם... שבאות אליו נוצריות שהורה להן רופא לצורך בריאותן הרופפת לשתות דם עופות בעודו חם, ובאות אצלו והוא שוחט, והן מקבלות את הדם בכוס ושותות מיד ונותנות לו שכרו... האם מותר לעשות כן?

תשובה: לא אסרו לשוחט לתוך כלים אלא בתחילת השחיטה, דהיינו קודם שיתחיל לשוחט מכין את הכלי ומכוון כנגדו, אבל אם אחר שגמר השחיטה בא וקיבל הדם בכלי אין בכך כלום.

וכן ראיתי בכמה מקומות שאחר שנופל הדם הראשון לחול כדי שיוכל לקיים בו מצות כיסוי הדם, באים החולים וכוסים בידם והשוחט או בעל העוף מטיפים לתוכו דם ואין בזה כלום, דכולם יודעים דלצורך רפואה הוא, ואין בזה איסור סחורה בדברים האסורים, כי אין זה אלא אקראי ולא שכיח פה רק לכל היותר שלש פעמים בשנה, ורואים אותם שותים אותו באונס גדול בגועל נפש כדבר משוקץ ומתועב...

ומעולם לא שמענו שהשוחט מבקש כסף עבור זה, רק לעיתים קורה שאיזו נוצריה 'ותרנית' נותנת מעצמה בתור מתנה, והשוחט מסרב לקחת, והיא דוחפת לו את הכסף ואין זה מקח כלל...

וגם הגאון בה"י כתב: 'ירא שמים' יא נזהר מלקבל הדם בכלי לאחר שחיטה כדי למכור לגוי'. משמע מדבריו שאין בזה שום איסור, רק זהירות לירא שמים.

וזאת אני מודיע לכבודו, שהשוחט כששמע ממכתבו, בא אלי והביא עמו עדים שלא מכר ולא נתן, רק בעל העוף הוא שהטיפ לתוך הכוס בחינם. וידעתי כי כבודו שמע את הדברים מהשוחט מתנגדו..."

(אוצר המכתבים" תתקס"א ועיין פר"ח י"א ג')

הר"ר יהודה חזן מיקירי ירושלים היה מוסר שיעור בשכונת "בתי רנד" לפנות בוקר, לפני "תרח מנין", אחר כך היה מוסר שיעור בשטיבל של "מזכרת משה" ומתפלל ותיקין. לאחר התפילה היה הולך מדי יום ביומו לשוחט עשרה תרנגולים בבית החולים "שערי צדק" של ד"ר וולך. לפרנסתו שימש כשוחט. בני השכונות במרכז ירושלים היו באים אליו: כנסת, בתי רנד, בתי ברוידא, מונקטש, מזכרת, משכנות, שערי חסד ועוד.

ואסיפר לי אממ"ר שליט"א: זכורני, לפנות בוקר בערב יום כיפור היה ר' יהודה חזן תולה לוקס על עמוד בצד החצר בבתי רנד, ושם היה שוחט את הכפרות. - 'נר']

היה מספר שלמד גם להיות מוהל. רבו שלימדו מילה שימש גם שוחט. פעם כשהלך עם רבו לעשות שימוש כנהוג, רבו טעה וברך 'אשר קדשנו במצוותיו וצונו על השחיטה'... החליט שהוא לא יהיה מוהל... (בענין זה של 'מוהלה-שוחט' נאריך בל"ג בפעם אחרת).

ידוע שמרן הרב מבריסק מיום בואו ירושלימה היה אוכל רק משחיטתו. פעם פגשו הרב מבריסק ברחוב ושאלו 'מה השעה?' ורבי יהודה אמר לו את השעה המדוייקת.

אמר הרב מבריסק למלווהו שיודע הוא מה השעה, רק רצה לראות אם לרבי יהודה יש שעון מדוייק ואם הוא נוהג בדייקנות, כי שוחט צריך להיות מאד מסודר ודייקן!

(מתוך "הר ציון" לע"נ הצדקנית מרת באשא חזן ע"ה)